VALTIOVARAINMINISTERIÖ

21.11.2018

Neuvotteleva virkamies Miska Lautiainen
Neuvotteleva virkamies Risto Lerssi

Eduskunnan hallintovaliokunta

Kirjallinen asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan annetun lain, Pelastusopistosta annetun lain sekä tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetun lain muuttamisesta (HE 164/2018 vp)

Esitykseen sisältyvät muutokset voidaan henkilöstövaikutusten osalta jakaa kahteen alla käsiteltävään ryhmään.

1. Kriisinhallintakeskuksen siirtäminen Kuopiosta Helsinkiin

Esityksen mukaan Kriisinhallintakeskus siirretään Pelastusopiston kirjanpitoyksiköstä sisäministeriön kirjanpitoyksikköön. Lisäksi sisäministeriö on päättänyt siirtää Kriisinhallintakeskuksen sijaintipaikan Kuopiosta Helsinkiin. Henkilöstöön tultaisiin soveltamaan lain voimaantulosta alkavaa kahden vuoden siirtymävaihetta.

Esityksen henkilöstövaikutukset kohdistuvat Kriisinhallintakeskuksen tehtäviä hoitavaan Pelastusopiston henkilöstöön. Kriisinhallintakeskuksen siirto Pelastusopistosta sisäministeriön kirjanpitoyksikköön koskisi 18—20 henkilöä. Kriisinhallintakeskuksen siviilikriisinhallinnan tehtävät ja niitä hoitava henkilöstö siirtyisivät sisäministeriöön 1.1.2019 lukien. Kriisinhallintakeskuksen henkilöstö olisi virkasuhteessa sisäministeriöön ja virat olisivat ministeriön yhteisiä.

Esityksen henkilöstövaikutuksia koskevassa luvussa sekä siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan annetun lain 4 a §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa on huomioitu asianmukaisesti, että valtion virkamieslain (750/1994) 5 a §:n mukaan valtionhallinnon toimintojen uudelleenjärjestelyn yhteydessä virat ja niihin nimitetyt virkamiehet siirtyvät samaan virastoon tai samoihin virastoihin kuin tehtävät siirtyvät. Määräaikaiseen virkasuhteeseen nimitetty virkamies siirtyy viraston palvelukseen määräaikaisen virkasuhteensa keston ajaksi. Jos virka siirretään virkamiehen työssäkäyntialueella tai työssäkäyntialueelle, voidaan virka siirtää ilman virkamiehen suostumusta. Työssäkäyntialueella tarkoitetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 1 luvun 9 §:n mukaista aluetta, joka ulottuu 80 kilometrin etäisyydelle henkilön tosiasiallisesta asuinpaikasta.

Jos organisaatiomuutoksen yhteydessä viran tehtävät siirtyisivät toiselle työssäkäyntialueelle ja virkamies kieltäytyisi siirrosta oman työssäkäyntialueensa ulkopuolella olevaan virastoon, tulisi tilanteessa noudatettavaksi viimekädessä irtisanomista koskeva valtion virkamieslain 27 §. Valtion virkamieslain 27 § 4 momentin mukaan edellä kuvatussa tilanteessakaan viranomaisella ei olisi oikeutta irtisanoa virkamiestä, jos virkamies voidaan samassa virastossa ammattitaitoonsa ja kykyynsä nähden kohtuudella sijoittaa uudelleen tai kouluttaa uusiin tehtäviin taikka jos virka 5 §:n nojalla siirretään toiseen virastoon.

Jos ministeriö myöhemmin sijoittaa ministeriön yhteisiin virkoihin nimitettyjä virkamiehiä toiselle paikkakunnalle, eikä virkamies perustellusta syystä siirry työskentelemään tällä paikkakunnalla, tulisi siinäkin tilanteessa noudatettavaksi viimekädessä irtisanomista koskeva valtion virkamieslain 27 §. Tällöin tilanteeseen ei liity edellä mainittua valtion virkamieslain 27 §:n 4 momentin uudelleensijoittamis- ja kouluttamisvelvoitetta.

Esityksessä henkilöstövaikutuksia koskevassa luvussa on asianmukaisesti todettu myös, että muutostilanteessa lähtökohtana on henkilöstön aseman turvaaminen myös niitä periaatteita noudattaen, jotka on vahvistettu valtioneuvoston vuona 2012 antamassa periaatepäätöksessä valtion henkilöstön aseman järjestämisestä organisaation muutostilanteissa (VM/201/00.00.02.2012) ja sen soveltamisohjeessa sekä valtiovarainministeriön päätöstä muutosten johtamisesta ja muutosturvasta valtionhallinnosta (VM/305/00.00.00/2012). Periaatepäätös ja sen soveltamisohjeet sisältävät mm. lakisääteistä viraston sisäistä uudelleensijoittamisvelvoitetta täydentävän tavoitteen löytää irtisanomisuhan kohteena olevalle virkamiehelle työpaikka omalla työssäkäyntialueellaan muualta valtionhallinnosta. Ja edellä mainittu valtiovarainministeriön päätös sisältää muuta tarkempaa ohjeistusta muutostilanteessa käytettävissä olevista ja virastojen oman harkinnan mukaan käytettävistä tukitoimenpiteistä.

Miska Lautiainen
Neuvotteleva virkamies
Valtionhallinnon kehittämisosasto

2. Siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan annetun lain mukainen palvelussuhde

Siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan annettua lakia esitetään muutettavaksi siten, että kansainvälisissä esikunnissa palvelevalle kriisinhallintahenkilöstölle voitaisiin maksaa uusina korvauslajeina asuntokorvausta, koulutuskorvausta ja päivähoitokorvausta. Tarkoituksena on mahdollistaa perheen mukaan otto palveluspaikkakunnalle, mikäli palvelussuhteen pituus on riittävä eli kestää vähintään yhden vuoden. Lakiesityksessä olevat pykäläesitykset vastaavat sisällöllisesti ulkoasiainhallinnon virkamiesten kulukorvauksia vastaavia säännöksiä.

Valtiovarainministeriö ja Valtion työmarkkinalaitos ovat lausuntovaiheessa suhtautuneet esitykseen kriittisesti sekä sisällöllisesti että niiden johdosta valtiolle aiheutuvien lisäkustannusten vuoksi. Ulkoasiainhallinnon henkilöstön kulukorvausten heijastaminen lähes sellaisinaan siviilikriisinhallintapalvelukseen on jossain määrin ongelmallista, sillä siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallin-

taan annetun lain mukainen palvelussuhde on oma erityinen lakimääräinen palvelussuhdelajinsa, kun taas ulkoasiainhallinnon virkamiehet ovat valtion virkamieslain mukaisessa virkasuhteessa. Ulkoasiainhallintoa koskeva etuuksia määrittelevä lainsäädäntö on säädetty erilaisista lähtökohdista kuin siviilikriisinhallintaa koskeva lainsäädäntö. Eroavuudet ilmenevät muun muassa erilaisista palvelussuhteiden palkkaustasoista sekä niiden määräytymisestä täysin eri tavoin. Toisaalta, kriisinhallintahenkilöstön palvelussuhteista on kattavasti säädettävä lailla, sillä palvelussuhteen ehdoista ei voida sopia virka- tai työehtosopimuksin. Tällöin jo olemassa olevan lainsäädännön sisältämiä määritelmiä on sinänsä luontevaa käyttää pohjana uutta lainsäädäntöä tehtäessä.

Valtiovarainministeriö ja Valtion työmarkkinalaitos toteavat, että edellä mainituista etuuksista on mahdollista säätää nyt esitetyllä tavalla, mutta vaihtoehtoisia ratkaisumalleja muiden hallinnonalojen käytännöt huomioon ottaen olisi myös ollut mahdollista ottaa esityksen lähtökohdiksi.

Risto Lerssi
Neuvotteleva virkamies
Valtion työmarkkinalaitos